

Žurnāliste Lidija Kirillova karjeras laikā sarakstījusi enciklopēdiju kalnus ar cilvēku stāstiem

Gunda Katrīna Vovere

Intervijas sākumā Lidija Kirillova atklāj, ka par žurnālisti strādā jau 44 gadus, taču nekad nav tikusi intervēta, vienmēr bijusi otrā pusē. Tik ilgi strādājot vienā profesijā, ir skaidrs, ka laiks to ir mainījis, tomēr dzīvojam citā valsts režīmā nekā pirms četrdesmit gadiem, nākušas dažādas tehnoloģijas un arī mediju patērētājs ir kļuvis citādāks. Lidija visu savu profesionālo karjeru ir pavadījusi šeit Latgalē, Preiļos, esam kolēģes divus gadus, un nolēmu, ka lasītājam ir laiks iepazīt Lidiju ne tikai caur viņas darbu un rakstiem, kuru apmēri šo gadu desmitu laikā būtu mērāmi enciklopēdiju kalniem, bet atklāt personiskāku Lidijas šķautni.

Lidija savas karjeras pirmsākumos, strādājot laikrakstā «Leņina Karogs» Preiļos

Kā jūs nonācāt žurnālistikā?
– Vidusskolā es mācījos Vārkavā, uz turieni biju aizsūtīta «trimdā» pie vecmāmiņas, lai es viņai palīdzētu darbos, jo viņa dzīvoja viena. Vārkavā bija ļoti laba latviešu valodas un literatūras skolotāja Janīna Vilmane, viņa bija PSRS Nopelniem bagātā skolotāja. Tajā laikā tas bija augstākais tituls, ko varēja piešķirt pedagogam. Kad uzrakstīju pirmo sacerējumu, dabūju divnieku, man pašai tas bija liels šoks. Bet vēlāk es braucu pat uz olimpiādēm un piedalījos konkursos. Tādā veidā skolotāja mani virzīja un gatavoja tam, lai es iestātos filoloģijas fakultātē un kļūtu par latviešu valodas skolotāju. Pēc skolas beigšanas iesniedzu dokumentus Latvijas Universitātē, bet filologos netiku. Gadu strādāju Preiļos – sadzīves pakalpojumu kombinātā par audēju, man pat vēl tagad ir saglabājušās pāris segas. Bet nākamajā vasarā vēlreiz braucu stāties universitātē, tikai šoreiz mēģināju tikt žurnālistikas studijās. Konkursu izturējusi, sāku studijas 1976. gadā, absolvēju 1981. gada pavasarī, bet 17. augustā sāku strādāt kā žurnāliste toreizējā Preiļu rajona laikrakstā «Leņina Karogs». Atceros, ka tajā laikā bija cilvēki, kuri maniem vecākiem pārmeta, ka ļāva man studēt žurnālistiku, jo bija pieņēmums, ka tā ir bīstama profesija.

Ņemot vērā to, kas notiek ar geopolitisko situāciju un kā strādā propaganda, es saprotu, kāpēc Krievijas propaganda ir tik spēcīga un spēj ietekmēt cilvēku prātus, jo es arī tam esmu gājusi cauri studiju laikā. Es atceros, ko

mums mācīja, kā mācīja, kā bija pareizi jāraksta, kā katrs raksts bija jāsāk, kā to visu vajadzēja pasniegt. Mums mācīja strādāt profesionāli tiem laikiem, bijām ļoti jauni un īpaši nedomājām par to, ka tas kādu dienu varētu mainīties.

Pēc universitātes absolvēšanas savu profesionālo karjeru esat aizvadījusi Latgalē, Preiļos – kāpēc?
– Tajos laikos bija valsts sadale, kur jaunos profesio-nāļus pēc studijām nosūtīja uz malu malām. Es, godīgi sakot, ar asarām acīs braucu uz Preiļiem, jo ļoti vēlējos palikt Rīgā, turpināt strādāt avīzē «Padomju Students». Bet no laikraksta «Leņina Karogs», kas bija Preiļos, atnāca pieprasījums, un tā kļuva par manu jauno darba vietu. Vēlāk šis laikraksts pārtapa par «Novadnieku» un, kad tas tika likvidēts, sāku strādāt «Vietējā Latgales Avīzē». Šobrīd esmu pateicīga, ka viss tā notika, jo dzīve salikās tā, kā vajag. Tagad es nespēju iedomāties, ka es varētu strādāt skolā vai dzīvot Rīgā.

Vai atceraties savu pirmo rakstu – kā tas tapa?
– Es neatceros, par ko bija raksts, bet atceros, ka tas tapa ar drebošu sirdi. Pārsvārā braukājām uz kolhoziem, rakstījām par slaucējiem, traktoristiem, ražām. Mums katram avīzē bija iedalīta sfēra, par kuru rakstīt. Man vairāk bija lauksaimniecība, citi rakstīja par rūpniecību, komjauniešu un pionieru tēmām. Visās nozarēs bija izplatīta sociālistiskā sacensība, partijas komitejā apkopoja kolhozu rezultātus – kuriem lielākas ražas, labāki izslaukumi, tad pie tiem labākajiem bija jābrauc un viņu varoņdarbi jāatspoguļo. Visādi kuriozi arī bijuši, reiz viens puisis, kurš strādāja par slaucēju, ieraugot, ka esam atbraukuši pie viņa, metās vienkārši bēgt un pazuda, nācās braukt uz redakciju bez ziņas. Tāpat tajā laikā nebija nekādu ierakstu ierīču, tikai bloknots un pildspalva, pierakstīju svarīgākos faktus, datus, skaitļus un rakstīju ziņas. Toreiz intervijas nebija populāras, tāpēc nebija sarežģīti atspoguļot ziņu precīzi. Kādreiz, lai izveidotu ziņu, uz lokāciju braucām trijātā – žurnālists, fotogrāfs, šoferis. Mūsdienās bieži vien žurnālists viens pats dara visu.

Par ko jums vislabāk patīk rakstīt?
– Man vislabāk patīk rakstīt par cilvēkiem. Es savā būtībā noteikti neesmu tas žurnālists, kas rok un meklē. Man patīk parādīt cilvēkus tādus, kādi tie ir, atspoguļot personības. Reizēm eju pa ielu un mani kāds sveicina. Es viņus vairs neatceros, bet viņi mani gan, jo, iespējams, esmu bijusi vienīgā, kas šo cilvēku ir izcēlusi saulītē. Un man tādu ir bijuši tūkstošiem, ja es visas savas uzrakstītās rindiņas saliktu kopā, tur būtu enciklopēdiju kalni.

Jums ir nepieciešama darbā iedvesma, vai tas ir darbs, kas vienkārši jāizdara?
– Nē, man darbā nav nepieciešama kāda īpaša iedvesma. Taču ir ļoti dažādas intervijas. Ja man ar cilvēku veidojas ļoti labs kontakts un saruna bijusi viegla, interesanta, tad es ar prieku ķeros klāt pie intervijas rakstīšanas. Jau braucot mājās, es zinu kāds būs virsraksts. Bet reizēm intervija nevedas, tad ir grūtāk ar to strādāt.

Kā žurnālista darbs ir mainījies visu šo gadu laikā?
– Kādreiz vissvarīgākās valsts ziņas nāca pa teletaipu, tā bija iekārta, no kuras nāca ziņu lenta, kuras sagatavoja valdība, nu, patiesībā ziņas bija tulkotas un nāca no Maskavas. Bija atsevišķs darbinieks, kurš sēdēja pie teletaipa un sekoja līdzi šīm ziņām. Un vēl bija tāda iestāde, kura uzraudzīja cenzūru. Piemēram, kad es Rīgā studiju laikā strādāju universitātes avīzē, tad pirms iespiešanas bija jāizveido lappušu novilkumi, jābrauc uz preses namu, kur pašā augšējā stāvā atradās kabineti, kuros pārbaudīja publicējamo saturu. Bija jāsēž un jāgaida, kamēr viņi visu izlasīs. Ja kaut kas nepatika, svītvoja lieko ārā, tad bija jābrauc atpakaļ un jāveic labojumi, lai sūtītu avīzi uz druku. Rajona avīzes, kā, piemēram, «Leņina Karogs», neveda uz Rīgu pārbaudīt, pārbaudīja jau nodrukātas, gatavas avīzes, tāpēc galvenajam redaktoram bija liela atbildība, lai viss atbilstu pieņemtajiem standartiem, tad bildēm vajadzēja būt «pareizām», lai nenodotu stratēģiskos objektus, citādkā varēja dabūt lielu brāzienu. Bet tāpat mēdza gadīties dažādas smieklīgas kļūdas. Laikā, kad mainījās drukāšanas sistēma, tad tekstu salika tepat, bet bildes sūtīja uz Daugavpili, reiz atgadījās tā, ka pie raksta pielikta fotogrāfija ar aprakstu «Buku tēvs ar savu zirgu», bet ielikta nepareizā, kurā redzama dūšīga sieviete ar kuplu siena čupu.

Kā jūs atceraties deviņdesmitos gadus, kad Latvija ieguva savu neatkarību un arī medijiem vairs nebija cenzūras?
– Šajā laikā es ļoti maz strādāju, jo 1988. gadā man piedzima vecākā meita, 1992. gadā – jaunākā. Tad es vairāk mājās sēdēju un skatījos, kas notiek apkārt. Atceros 1991. gada barikāžu laiku. Toreiz mājās bija tādi kontaktos

iespraužami mazi radio, es klausījos, kas notiek Rīgā, meita vēl maziņa bija, izjutu patiesi lielas bailes par to, kas notiks tālāk. Kad atgriezos darbā, pāreja notika pamazām, bet man bija viegli. Kuram gan patīk katru rakstu sākt ar kongresa vai plēnuma lēmumiem, varēja uzelpot.

Kādam, jūsuprāt, ir jābūt žurnālistam?
– Godīgam pret sabiedrību. Ir bieži dzirdēts uzskats, ka visi žurnālisti ir pērkami, bet man nekad mūžā tādas domas pat nav prātā ienākušas. Tas nav pieņemami, tad tu neesi vairs žurnālists. Žurnālistam jābūt arī ieinteresētam tajā, ko tu dari. Lai kur es brauktu, ietu, darītu, ja es redzu kaut ko interesantu, mana pirmā doma ir, ka es gribu par to uzrakstīt un pastāstīt, lai citi zina.

Kādi jums ir bijuši lielākie izaicinājumi šajā darbā?
– Paspēt visu laikā uzrakstīt. Jo darbam avīzē ir konkrēti rāmji, avīzei ir jāiznāk konkrētā dienā un laikā. Ir bijis, ka strādāju sestdienās, svētdienās, jo pirmdien materiālam ir jābūt gatavam.
Daudzi no kursabiedriem pēc studijām palika Rīgā, uz laukiem aizbrauca retais. Tikai pēc gadiem man radās sajūta, ka es tā kā varu uz viņiem skatīties no augšas, jo patiesībā viņi nezina, kas ir darba slodze, kādos tempos bija jāstrādā mazajās avīzītēs, jāpiepilda lappuses, lai iznāktu divas reizes nedēļā. Strādājot žurnālā Rīgā, varēja lēnām veidot vienu rakstu mēnesī. Patiesībā tie lauku žurnālisti ir visdarbīgākie.

Būt visu laiku ziņu epicentrā var būt nogurdinoši, kas jums palīdz atpūsties no darba?
– Man no darba palīdz atslābināties mans dārzs un siltnīca. Kad tuvojas pavasaris, man jau sirdī sākas nemiers, nevaru sagaidīt, kad ar rokām varēšu rušināt zemi, stādīt, sēt. Pēdējos gados es vasaras ņemu brīvas, žurnālistikā strādāju, kad nav dārza darbu – ziemā. Man patīk arī virtuvē izmēģināt dažādas receptes, gatavot krājumus ziemai. Manai saimei obligāti uz ziemu ir jāsagatavo sāļti gurķīši, marinēti gurķi, kāpostu un burkānu salāti, borščs, tomātu mērce ar krāsnī ceptiem ķiplokiem un zaļumiem.

Vēl man ļoti patīk ceļot. Es to nedaru bieži, bet reizi divos gados mēs noteikti dodamies kādā ceļojumā. Iespējams, ir vietas, kuras es nekad neredzēju, piemēram, Volga. Man vienmēr ir gribējies būt Volgas krastā, bet, visdrīzāk, tas nenotiks. Pēterburgu gan esmu redzējusi, fantastiska un skaista pilsēta. Jaunībā es sapņoju par Bulgāriju, bet, kad nokļuvu tur, iespējams, netrāpīju īstajā laikā, jo tās bija vasaras beigas un no rozēm un rožu smaržas tur nekā nebija, viss bija izdedzis un sauss. Mana sapņu vieta, kur es vēlētos atgriezties, ir Gruzija. Mēs bijām kalnu Adžārijā, tagad gribētos uz Kahetiju, kur aug vīnogas un tiek darīti vīni. Pilnīgi iespējams, kādā citā dzīvē esmu bijusi gruzniete, jo, kad es pirmo reizi nokļuvu Gruzijā, mani pārņēma tāda sajūta, ka esmu mājās.

Kā mainījušās attiecības starp medijiem un sabiedrību?
– Kādreiz bija tā – ja avīzē tā bija rakstīts, tad tā arī ir. Visdrīzāk, sabiedrība uzticējās daudz vairāk. Šodien drukātajām avīzēm uzticamākie lasītāji ir vecākā paaudze, viņi joprojām uzticas, viņiem gribas mierīgi apsēsties un izlasīt avīzi, turēt to rokās, sajust avīzes smaržu. Un viņi ar nepacietību, kā rituālu gaida piektdienu, kad pastkastītē iekrītīs jaunākais laikraksts. Taču līdz ar jauno paaudzi drukātie mediji ir spiesti iet laikam līdzi un kļūt digitāli.

Kā jūs domājat, vai avīzēm un drukātajiem medijiem ir nākotne?
– Man gribētos ticēt, ka ir. Apmēram 2000. gadu sākumā Latvijas Žurnālistu savienība organizēja pieredzes apmaiņas braucienus uz Zviedriju, es arī tādā biju devusies. Viesojamies viņu vietējās novadu vai reģionu avīzēs. Pārsteidza tas, ka valsts viņus dotēja, lai tikai tā avīzīte iznāktu, pastāvētu. Pie mums bija periods, kad vispār sanāca tikai izdzīvošana. Tagad ir iespēja piedalīties projektos, lai saņemtu finansējumu. Bet cilvēkiem ir svarīgi izlasīt nevis to, ko Saeimā vai kādā ministrijā lēma, bet kas notiek trīs, piecu, desmit kilometru tālā apkārtnē. Un neviena Rīgas avīze par to nerakstīs.

Ko šis darbs jums ir devis personīgi?
– Man liekas, ka esmu guvusi apmierinājumu par to, ka es tiešām esmu kļuvusi par žurnālisti un ne par ko citu. Es jūtos savā vietā, acīmredzot, liktenī tā ierakstīts. Mana dzīve ar šo profesiju ir bijusi piepildīta.■

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem».

«Par projekta raksta «Žurnāliste Lidija Kirillova karjeras laikā sarakstījusi enciklopēdiju kalnus ar cilvēku stāstiem» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF

Mediju atbalsta fonds